

İSLAMIN ENGELLİLERE BAKIŞI

İSLAMDA ENGELLİLER

İSLAMDA ÖZÜRLÜLER

(www.ozgurbedenler.com)

I. Konunun Planı

- A) Kuran'ın engellilere bakışı
- B) Engelli olmanın sebepleri
- C) Hz. Peygamber'in Sünnet ve Hadislerinde Engellilerle İlişkiler
  - 1. Hz. Peygamber, sahabe ve engellilerle ilişkiler
  - 2. Engellilere verilen görevler
  - 3. Engelli sahâbiler:
- D) İslâm'ın Engelliye Yaklaşımı
  - 1. Kur'an'ın Özürlüye Yaklaşımı:
  - 2. Sünnetin Özürlüye Yaklaşımı
  - 3. Hastalık ve Engelliliğin Ahiret Boyutu:
- E) Hz. Peygamber Döneminde Bedensel Engellilerin İstihdâmı
- F) Hasta ve engellilerin ibadetleri
- G) Engellilerin medeni tasarrufları
- H) Engellilerin savaştan muaf tutulması
- J) İslam kültüründe engelli meşhurlar ya da islam kültüründen insan manzaraları

II. Konunun Açılımı ve İşlenişi

Vaaza engellilerin kuran ve hadislerde ifade edilişleri ve tanımlarıyla başlanır. Sonra Peygamberimizin engellilerle olan ilişkileri üzerinde durularak örneklendirme yapılır. Diğer taraftan islamın engellilere yaklaşımı anlatılır. Engellilerin ibadet durumları, medeni tasarrufları, İslam kültüründe meşhur olan engellilerin hayatlarıyla konu açıklanmaya çalışılır.

III. Konunun Özet Sunumu

Yaratıkların en mükemmeli, ve en şerefli olan, alemde var olan her şey hizmetine sunulan insanın Allah katındaki değeri iman, ibadet, sâlih amel, takva ve güzel ahlakı nispetindedir. Çünkü Allah insanları bu açıdan değerlendirmekte, onların fizik yapılarına, renklerine, ırklarına, cinsiyetlerine, sağlam veya engelli oluşlarına bakmamaktadır.

Kur'an'da dünya veya âhiret hayatında, hakîkî, çoğunlukla mecâzî anlamda görme, işitme, konuşma, ortopedik ve zihinsel engellilik ile genel anlamda hastalıklardan söz edilmektedir. Hakîkî anlamdaki engellilik, ya benzetme veya dîni görevlerde ruhsat bildirme veya tedâvi etme veya değer verme bağlamında geçmektedir.

Kur'an'da, fiziksel anlamda çeşitli musibetlere maruz kalan peygamberlerden söz edilmiş ve bu sıkıntılar karşısında metanet ve sabır göstermelerinden dolayı örnek olarak övgüyle zikredilmişlerdir. Mecâzî anlamda engellilik; iman etmeyen insanların ilâhî gerçeği anlamamaları, görmemeleri, duymamaları ve konuşmamaları bağlamında

Kuranda, geçmektedir. Ahiret hayatında görme, duyma ve konuşma engelli olmak; hakîkî ve mecâzî anlamda, kâfirler için gerçekten kör, sağır ve dilsiz olmaları veya kendilerini sevindirecek şeyleri görememeleri, duyamamaları ve delil ile konuşamamalarıdır.

En güzel biçimde yaratılan insanın fizikî ve ruhî varlığını sağlıklı olarak, sürdürmesi temel görevidir. Bu görevin ihmali, insanda bir takım özürlerin meydana gelmesine sebep olabilmektedir. Öte yandan insan, ölümü ve hayatı ile imtihan halindedir. Bazen nimetlerle bazen de musibetlerle imtihan olur. Dolayısıyla başına gelen her sıkıntının müsebbibi bizzat kişinin kendisi olmayabilir. İlâhî imtihanın yanı sıra, anne-baba ve toplumun da ihmal ve kusurları olabilir.

İster ilâhî bir imtihan sonucu, isterse kendisi ve diğer insanların kusuru sebebiyle olsun bir musibetle karşılaşsın insanın her şeyden önce metanet ve sabır gösterebilmesi gerekir. Bu, sıkıntılarında kurtulmak için maddî ve manevî çarelere başvurmasına engel değildir. Çarelere başvurur ancak “musibet ancak Allah’ın izni ve takdiri ile olmuştur, O, izin vermeseydi olmazdı, bunda da bir hayır vardır diyerek” rahat olma bilincini kazanabilmesi, insanın Allah’a olan imanının sonucudur.

IV. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Ayetler

لَيْسَ الْأَعْمَىٰ دَرَجٌ وَلِئَالِي عَزَّاجٍ دَرَجٌ حَرَجٌ أَلَى الْأَمْرِيضِ دَرَجٌ

Köre güçlük yoktur, topala güçlük yoktur, hastaya da güçlük yoktur. ¹

صَدُّكُمْ بِكُمْ مَعِي فَهَلُمَّ يَرْجِعُونَ

Onlar, sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler. Artık (hakka) dönmezler. ²

وَلَوْ أَنَّ عَرْضَنَ عَزَّاجِي فَأَبْرَأَهُ مَغْيِيَةً ضَنْكًا
نَدَوْتُهُمْ لِأَقْيَامَةِ الْأَعْمَى

“Her kim de benim zikrimden (Kur’an’dan) yüz çevirirse mutlaka ona dar bir geçim vardır. Bir de onu kıyamet gününde kör olarak haşrederiz.” ³

بَعَسَ وَقَوْلَانِي جَاءَهُ الْأَعْمَى

Kendisine o âmâ geldi diye Peygamber yüzünü ekşitti ve öteye döndü. ⁴

¹ Nur, 26/ 61

² Bakara, 2/18

³ Taha 20/124

⁴ Abese, 80/1-2

V. Konu İşlenirken Başvurulabilecek Bazı Hadisler

لَقَّ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ قَبُولًا وَسَدَدٌ وَوَفَى كُلُّ أَمِيٍّ صَابَهُ بِإِلْمٍ مُسْلِمٍ كَفْرًا حَتَّى
الذَّكْبَةَ نِيْهَا وَ الشَّدَّ وَ كَيْ شَاكَهَا

Peygamber şöyle tavsiye etti: "Amellerinizde orta yolu ve doğruyu bulmaya çalışın. Mü'mine musibet nevinden her ne ulaşır ise günahlarına bir kefaret olur. Musibet, beklenmedik bir hâdise olmuş, ayağına batan bir diken olmuş farketmez." ⁵

ولهما عن أبي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله كل سلامي من
الناس عليه صدقة، كل يوم تطلع فيه الشمس. قالت: بعدل بين اثنين
صدقة، وتعين الرجل في فدايته فتحملة عليها أوقف له عليها مناعه
صدقة، قال: الكالطيفة صدقة، وبكل خطوة تسيها إلى الصدقة صدقة،
وتميط لأى عن الطريق صدقة

Ebu Hüreyre'den (r.a.) Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm) şöyle buyurmuştur: "Güneşin doğduğu her yeni günde kişiye, her bir mafsalı için bir sadaka vermesi gerekir. İki kişi arasında adâlet yapman bir sadakadır. Kişiye hayvanını yüklerken yardım etmen bir sadakadır. Güzel söz sadakadır, namaza gitmek üzere attığın her adım sadakadır. Yoldan rahatsız edici bir şeyi kaldırıp atman sadakadır." ⁶

وعن أبي هريرة رضي الله عنه قال قال رسول الله ﷺ
وسلام: يقول اللعز وجرل أمدهبت حبشيد برف وادثسب لم أرض له
ثوابا دون الجنة. عن أنس رضي الله عنه قال بدمع النبي ﷺ
عليه وسلام يقول إن الله تعالى قلن إننا ليت عيني بحبيتي، ثم صذر
عوضته عنها الجنة: يد عيني والله أعلم

Ebu Hüreyre (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) buyurdular ki: "Allah Teâla hazretleri şöyle demiştir: "Ben kimin iki sevdiğini almışsam ve o da sevabını umarak sabretmişse, ona cennet dışında bir mükâfaat vermeye razı olmam." Derim ki: "Bu hadisi Buhârî de tahrir etti. Ondaki ibare şöyle: "Hz. Enes (radiyallahu anh) anlatıyor: "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)'ın şöyle söylediğini işittim: "Allah Teâla hazretleri buyurdu ki: "Ben kulumu iki sevdiğiyile imtihan edersem o da sabır gösterir (ve sevap umarsa) onlara bedel cenneti veririm." [Buradaki "iki sevdiğini" ile gözlerini kastediyor." Doğruyu Allah bilir." ⁷

⁵ Müslim, Birr, 52, III, 1993

⁶ Buhârî, Cihâd 72, 128, III, 223,

⁷Tirmizî, Zühd 58, IV, 603; Buhârî, Marzâ 7, III, 4

VI. Yararlanabilecek Kaynaklar

İbn Raceb el-Hanbelî, Câmiu'l-Ulûmi ve'l-Hikem, II. 77. tah. Şuayp el-Arnâvut, İbrahim Bacis, Beyrut-1991, II. baskı.

Ebû Avâne, el-İsferâînî, el-Musned, I. 277, tah. Eymen b. Arif ed-Dimeşkî, Beyrut-1998, Dâru'l-Ma'rife, (I-V)

Kurtubî, el-Câmi' li Ahkâmi'l-Kur'ân, VIII. 226.

İbnu'l-Esîr, Usdu'l-Gâbe, IV. 207-8.

İbn Kuteybe, el-Maârif, s. 589. tah. Servet Ukkâşe, Kahire-1960, (ofset), Dâru'l-Maârif, IV. baskı.

İslâmın Engellilere Bakışı, WWW.tsd.org/istatistik/islam.doc

Engelliler Sempozyumu, WWW.diyamet.gov.tr

Yayımlayan : Özgür Bedenler Gazetesi adına Serdar ÖZDİL